

Lovforslag nr. L 216. Fremsat den 2. marts 2000 af Søren Kolstrup (EL) og Jette Gottlieb (EL)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om kemiske stoffer og produkter

(Anmeldelse og mærkning af produkter med uønskede kemiske stoffer samt bedre mulighed for forbrugerne for indberetning ved mistanke om sundheds- eller miljøskadelig effekt)

§ 1

I lov om kemiske stoffer og produkter, jf. lov-bekendtgørelse nr. 21 af 16. januar 1996, som ændret ved lov nr. 424 af 10. juni 1997, lov nr. 431 af 10. juni 1997 og lov nr. 231 af 21. april 1999, foretages følgende ændringer:

1. I § 3 indsættes som nye stykker:

»Stk. 4. Ved uønskede kemiske stoffer forstås de stoffer og stofgrupper, som har eller mistænkes for at have en sundhedsfarlig eller miljøskadelig effekt. Miljø- og energiministeren udarbejder en effektliste over stoffer og stofgrupper, som på grund af toksikologiske og/eller økotoxikologiske effekter anses for uønskede.

Stk. 5. Ved produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer forstås alle produkter, som forhandles til såvel privat som til erhvervsmæssig brug, og som indeholder et eller flere af de stoffer, som er anført på miljø- og energiministerens effektliste, jf. stk. 4.«

2. I § 10 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer skal, forinden de bringes i omsætning, deklareres i overensstemmelse med reglerne herom i lov om produktsikkerhed.«

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 4 og 5.

3. I § 10, stk. 4, der bliver stk. 5, ændres »stk. 3« to steder til: »stk. 4«.

4. Efter § 15 indsættes i *kapitel 3*:

»§ 16. Ved markedsføring i Danmark af produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer, jf. § 3, stk. 4 og 5, skal der ske anmeldelse til Registret for Produkter indeholdende Uønskede Kemiske Stoffer, jf. stk. 2, af produktets handelsnavn, producent/importør samt indhold af uønskede kemiske stoffer efter regler fastsat af miljø- og energiministeren.

Stk. 2. Miljø- og energiministeren opretter et register for produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer, som skal

- 1) varetage den administrative opgave tilknyttet anmeldelsen af produkter med uønskede kemiske stoffer,
- 2) rådgive Folketinget om begrænsningen af uønskede kemiske stoffer samt
- 3) varetage en offentlig tilgængelig informationsdatabase med relevante oplysninger om produkter og deres indhold af uønskede kemiske stoffer og om den statistiske udvikling på området.

Stk. 3. Miljø- og energiministeren kan fastsætte regler om, at anmelderen af et produkt indeholdende uønskede kemiske stoffer skal betale et gebyr, som skal anvendes til hel eller delvis dækning af omkostningerne forbundet med de opgaver, som Registret for Produkter indeholdende Uønskede Kemiske Stoffer skal varetage, samt til dækning af omkostninger forbundet med de nærmere undersøgelser, jf. § 17, stk. 3.

§ 17. Miljø- og energiministeren sikrer forbrugerne mulighed for at indberette mistanke om sundhedsfarlig eller miljøskadelig effekt fra

dagligvareprodukter og sikrer, at alle indberetninger vurderes. Ministeren kan til sikring heraf bestemme, at enhver forhandler af produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer til det i § 16 omhandlede register skal indberette henvendelser begrundet i mistanke om sundhedsfarlig eller miljøskadelig effekt af solgte produkters anvendelse, opbevaring eller bortskaffelse.

Stk. 2. Miljø- og energiministeren offentliggør løbende, herunder i elektronisk form, en brugervenlig oversigt over produkter, hvor der er sket

indberetning i henhold til stk. 1, med relevante oplysninger om den indberettede mistanke.

Stk. 3. Miljø- og energiministeren foretager en nærmere undersøgelse af de indberettede produkter og iværksætter, hvis undersøgelsen giver anledning hertil, de fornødne anvendelsesbegrænsende foranstaltninger i medfør af lovens kapitel 6.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. oktober 2000.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Forslaget er med visse ændringer en genfremsættelse af lovforslag nr. L 179 fra folketingsåret 1998-99. Se Folketingstidende 1998-99, forhandlingerne s. 4955 og tillæg A s. 4123 og 4127.

Under 1. behandling af L 179 den 25. marts 1999 fremførte regeringen, at »når det drejer sig om målsætningen, tankegangen, ønskerne i Enhedslistens forslag, er der en betydelig parallelitet mellem forslaget her og de forslag, vi har fremsat i kemikaliestrategien.« Regeringen afviste dog at støtte forslaget under henvisning til, at Folketinget 14 dage senere skulle have en forespørgselsdebat om denne kemikaliestrategi.

Forespørgselsdebat F 38 den 7. april 1999 om den fremlagte strategi for en styrket indsats på kemikalieområdet og om opfølgningen herpå resulterede i vedtagelse V 55 med følgende ordlyd:

»En styrket indsats på kemikalieområdet tillægges afgørende vægt. Folketinget har i forlængelse af vedtagelsen af D 49 den 30. januar 1997 noteret sig, at regeringen nu har fremlagt en strategi for en styrket indsats på kemikalieområdet. På den baggrund opfordrer Folketinget miljø- og energiministeren til

- i den kommende samling at fremlægge konkrete udspil til opfølgning af strategien og
- at uddybe elementer i strategien, f.eks. i form af offentlige konferencer og temahøringer.«

Regeringen har imidlertid ikke fremsat nogle forslag, som tilgodeser intentionerne i nærværende forslag, hvorfor det hermed genfremsættes.

Kemien breder sig til stadig flere daglige produktgrupper trods en generel opfattelse af det modsatte. Der er formentlig en klar sammenhæng mellem de voksende allergitilfælde blandt børn og mængden af kemikalier, men også stoffer, som er under mistanke for at være kræftfremkaldende, reproduktionsskadelige og hjerneskadelige, optræder i vore dagligvarer.

Det drejer sig eksempelvis om vaskemidler, sæbe, kosmetik, maling og smøreløser.

Miljøstyrelsen udarbejdede i 1996 en liste over alle de kemiske stoffer, som ifølge Produktregistret er i omløb i Danmark, og som har en eller flere af disse uønskede effekter, jf. Arbejdsrapport fra Miljøstyrelsen nr. 1/1997: Effektlister 1997. Listen er efterfølgende blevet samkørt med en mængdeliste, og ud af det er kommet en fællesliste med ca. 100 kemiske stoffer, som er kendetegnet ved at medføre en eller flere af de uønskede effekter, og hvor stoffet anvendes i en mængde på over 100 tons i Danmark. Under 1. behandling af L 179 fremførte ministeren, at listen var under revision, og at Miljøstyrelsen senere i 1999 ville udarbejde en ny version af listen over uønskede stoffer og effektlister. Sådanne nye versioner har vi heller ikke set.

Før Danmark underlagde sig det indre marked i EU, var det muligt nationalt at forbyde stoffer, som man ud fra et forsigtighedsprincip ikke ønskede i omløb i Danmark. Mistanken om en eller flere uønskede effekter kunne i sig selv medføre et forbud.

Med gennemførelsen af det indre marked i EU er denne mulighed voldsomt indskrænket. Nu skal et forbud enten gennemføres på EU-niveau eller ved, at Danmark kan fremføre videnskabelige beviser for, at stoffet er til særlig fare for den danske befolkning eller det danske miljø. Med Amsterdamtraktaten blev den hidtidige såkaldte miljøgaranti ændret til en dispensationsordning, som yderligere forringer EU-medlemslandenes muligheder for gennem national lovgivning at udfase uønskede, farlige kemikalier, som det hidtil er sket.

Dette har i praksis ført til en ændret politik, hvor direkte indgreb i form af f.eks. forbud i stigende grad forsøges erstattet af frivillige aftaler med industrien.

Enhedslisten anser et internationalt samarbejde om at begrænse udbredelsen af uønskede kemikalier for overordentlig vigtigt, men kan også se, at arbejdet hermed i EU stort set er gået i stå. Udviklingen siden Folketingets behandling af L 179 for et år siden har kun bekræftet dette.

Enhedslisten ønsker med dette forslag at nyttiggøre Miljøstyrelsens arbejde med at udpege problemstof-

ferne ved at indføre en række krav knyttet til produkter, hvor disse stoffer anvendes. Sigtet er at begrænse deres anvendelse og udbredelse mest muligt samt at reducere antallet af disse stoffer og antallet af produkter, hvori de indgår.

Lovforslaget skal således ses som et ønske om nationalt at stramme grebet om de uønskede kemikalier i dagligdagen. Det kan ikke forsvares af afvente, at EU får sat gang i den internationale indsats mod de uønskede kemikalier.

Lovforslaget indeholder bestemmelser om oprettelse af et Register over Produkter indeholdende Uønskede Kemiske Stoffer. Uønskede kemiske stoffer defineres i lovforslaget som værende de stoffer, som på grund af betænkelige toksikologiske eller økotoxikologiske effekter er opført på Miljø- og Energiministeriets effektliste. Lovforslaget indfører krav om anmeldelse til registret af produkter, der indeholder uønskede kemiske stoffer.

Endvidere sikrer forslaget, at forbrugere, som får mistanke om uønskede sundheds- eller miljømæssige effekter, bliver taget alvorligt, ved at der indføres mulighed for at indberette sådanne mistanker vedrørende dagligvareprodukter, samt at myndighederne viderebehandler sådanne mistanker på en betryggende og informativ måde og griber restriktivt ind, hvor der er tale om begrundet mistanke.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Der indsættes en definition af, hvad der forstås ved »uønskede kemiske stoffer«, idet der henvises til en af miljø- og energiministerens udarbejdede effektliste, som er en oversigt over stoffer og stofgrupper, der betegnes som værende betænkelige på grund af toksikologiske og/eller økotoxikologiske effekter. Det forudsættes, at listen er identisk med den i Arbejdsrapport fra Miljøstyrelsen nr. 1/1997 indeholdte effektliste, og at denne effektliste løbende opdateres.

Sigtet med at indføre listen i selve lovgivningen er at fremme forsigtighedsprincippet i salget af produkter til den danske befolkning.

Der indsættes en definition af, hvad der forstås ved »produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer«, idet det præciseres, at alle produkter, som forhandles til såvel privat som til erhvervmæssig brug, og som indeholder et eller flere af de stoffer, som er anført på Miljøstyrelsens effektliste, omfattes af denne betegnelse.

Dette har som konsekvens, at en lang række dagligvarer, der indeholder disse uønskede kemikalier, fremover skal anmeldes, hvilket vil have såvel en synliggørende som en forebyggende effekt, hvis samlede formål er at få producenterne til at fjerne disse uønskede kemiske stoffer fra deres produkter.

Til nr. 2

Bestemmelsen foreskriver deklarerings i henhold til lov om produktsikkerhed som en betingelse for markedsføring af produkter, der indeholder uønskede kemiske stoffer. Der henvises herom til det samtidig hermed fremsatte lovforslag L 217.

Til nr. 3

Ændringen er en konsekvensrettelse.

Til nr. 4

Til § 16

Forslaget indebærer, at såfremt der ønskes markedsført et produkt indeholdende uønskede kemiske stoffer, skal der ske anmeldelse herom til et register for produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer. Anmeldelsen skal indeholde oplysninger om produktets handelsnavn og producent/importør samt oplyse det præcise indhold af de pågældende uønskede kemiske stoffer efter regler fastsat af miljø- og energiministerens.

Forslaget indebærer endvidere, at der oprettes et nyt produktregister, som ikke alene skal varetage den udvidede anmeldelse af produkter og de hertil knyttede administrative opgaver, men som også skal oprette en offentlig tilgængelig informationsdatabase med relevante oplysninger om produkter og deres indhold af uønskede kemiske stoffer samt om den statistiske udvikling på området. Endvidere skal der til registret knyttes et rådgivende organ, som på linje med Teknologirådet får til opgave at rådgive Folketinget om tiltag med henblik på begrænsning af brugen af uønskede kemiske stoffer. Organet skal sammensættes, så det afspejler arbejdernes og forbrugernes interesser.

Det nye register for produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer indebærer således en radikal omlægning og styrkelse af det nuværende Produktregister med henblik på at gøre dette organ til en central medspiller i den nationale indsats for at begrænse udbredelsen og brugen af uønskede kemikalier i danskernes dagligdag.

Endelig indebærer forslaget, at miljø- og energiministerens i tilknytning til anmeldelser kan opkræve et gebyr, som skal anvendes til hel eller delvis dækning af omkostningerne forbundet med det nye produktre-

gister og de hertil knyttede opgaver. Gebyret kan endvidere anvendes til dækning af omkostninger forbundet med de undersøgelser, som foreslås gennemført i forslaget § 17, stk. 3.

Til § 17

Til forskel fra det tidligere lovforslag L 179 er det nu op til miljø- og energiministeren at etablere det system, der skal sikre, at forbrugerne kan indberette mistanke om en sundhedsfarlig eller miljøskadelig effekt og sikre, at indberetningen bliver vurderet. Hvis det er muligt at etablere et effektivt system uden at forpligte forhandlerledet, bør en sådan ordning foretrækkes. Forslaget indeholder imidlertid hjemmel for ministeren til at fastsætte indberetningspligt for forhandlerne. Hjemmelen forudsættes kun anvendt, såfremt det viser sig umuligt at etablere et effektivt indberetnings-system uden at involvere forhandlerledet.

Miljøstyrelsen har i dag en såkaldt kemi-telefon, hvor borgere kan henvende sig, men det er forslagsstillernes indtryk, at dette mere fungerer som et fælles telefonnummer for alle mulige kemispørgsmål med henblik på at aflaste de enkelte medarbejdere og dermed ikke tilnærmelsesvis tilgodeser den foreslåede indberetningsordning, som forudsætter en offensiv markedsføring over for forbrugerne med tilhørende mandskab til at følge op på henvendelser.

Borgernes mulighed for i dag at bidrage til at stoppe produkter, som viser sig at være betænkelige, eller som aldrig burde være endt på markedet, er yderst begrænset. Det viser flere konkrete sager, hvor Scin Cap-sagen nok er den mest omtalte. Trods advarsler fra flere sider blev talrige mennesker med hudlidelsen psoriasis udsat for produktet Scin Cap, der indeholdt ulovlige stoffer, som bevirkede, at brugerne efter et stykke tid fik endnu større gener end før brugen.

Først da medierne tog sagen op, erkendte myndighederne, at der var et problem. Under sagen blev det oplyst, at flere apoteker selv havde stoppet salget, længe før myndighederne greb ind, på grund af mistanke til produktet.

En tilsvarende sag er Rentolin-sagen, hvor der gik adskillige år uden indgreb fra myndighederne, selv om folk måtte flytte fra hus og hjem, fordi lakken Rentolin blev markedsført til indendørs brug.

Sagerne illustrerer, at der er behov for i langt højere grad end i dag at koble brugerne på myndighedernes varslingsystem, hvad angår produkter med uønskede effekter. Med den stigende kemi i dagligvarerne vokser dette behov, fordi myndighederne ikke i praksis

gennemfører en sikker kontrol med alle de varer, der kastes på markedet.

Miljø- og energiministeren fastsætter de nærmere regler for indberetningen, idet denne bør ske på en systematisk måde for at sikre, at oplysningerne kan anvendes og videreformidles.

Det primære formål med indberetningerne er at offentliggøre disse for på denne måde at forebygge markedsføring af sundhedsfarlige og miljøskadelige produkter.

Derfor foreslås det, at miljø- og energiministeren via Registret for Produkter indeholdende Uønskede Kemiske Stoffer løbende offentliggør en brugervenlig oversigt over produkter, hvor der er sket indberetning, og at denne indeholder alle relevante oplysninger om den indberettede mistanke. Det forudsættes, at offentliggørelsen sker løbende over Internettet.

Forbrugerorganisationer og forhandlere kan udnytte denne oversigt i deres informationsaktiviteter og deres indkøbspolitik.

Et modargument mod denne uensurerede videreformidling af mistanker kunne være, at den ansøger til misbrug i form af »useriøse kampagner« mellem konkurrenter. Imidlertid vil denne faktor netop ansøge producenter og forhandlere til at kunne dokumentere indholdet i deres produkter, hvilket vil være til fordel for dem, der »har rent mel i posen«.

Endelig foreslås det, at ministeren skal tage initiativ til en nærmere undersøgelse af produkter, hvor indberetninger giver anledning til en begrundet mistanke om, at der kan være problemer med et givet produkt.

Såfremt denne undersøgelse viser, at mistanken er begrundet, skal ministeren gribe ind over for produktet i overensstemmelse med lovens kapitel 6.

Styrken i at kombinere den offentlige mistanke med de konkrete undersøgelser er, at mange offentlige ressourcer til undersøgelser formentlig helt kan undgås, såfremt der viser sig et mønster i de indberettede mistanker. En producent eller forhandler vil da ofte frivilligt trække sit produkt fra markedet, inden det bliver nødvendigt at gennemføre konkrete undersøgelser heraf.

Til § 2

Den foreslåede ikrafttrædelsesdato, den 1. oktober 2000, giver tid til etablering af de administrative procedurer, herunder oprettelsen af det nye produktregister, samt til udarbejdelse af de nødvendige administrative forskrifter.

Skriftlig fremsættelse

Søren Kolstrup (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om kemiske stoffer og produkter. (Anmeldelse og mærkning af produkter med uønskede kemiske stoffer samt bedre mulighed for forbrugerne for indberetning ved mistanke om sundheds- eller miljøskadelig effekt).

(Lovforslag nr. L 216).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om kemiske stoffer og produkter, jf. lov-bekendtgørelse nr. 21 af 16. januar 1996, som ændret ved lov nr. 424 af 10. juni 1997, lov nr. 431 af 10. juni 1997 og lov nr. 231 af 21. april 1999, foretages følgende ændringer:

1. I § 3 indsættes som nye stykker:

§ 3. Ved kemiske stoffer forstås grundstoffer og deres forbindelser, således som de forekommer naturligt eller industrielt fremstillet.

Stk. 2. Ved kemiske produkter forstås såvel opløsninger som faste, flydende eller luftformige blandinger af to eller flere kemiske stoffer.

Stk. 3. Miljø- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler for, hvad der forstås ved kemiske stoffer og produkter.

»Stk. 4. Ved uønskede kemiske stoffer forstås de stoffer og stofgrupper, som har eller mistænkes for at have en sundhedsfarlig eller miljøskadelig effekt. Miljø- og energiministeren udarbejder en effektliste over stoffer og stofgrupper, som på grund af toksikologiske og/eller økotoxikologiske effekter anses for uønskede.

Stk. 5. Ved produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer forstås alle produkter, som forhandles til såvel privat som til erhvervsmæssig brug, og som indeholder et eller flere af de stoffer, som er anført på miljø- og energiministerens effektliste, jf. stk. 4.«

2. I § 10 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

§ 10. Enhver producent eller importør af et kemisk stof eller produkt skal, ud over de oplysninger, der er nævnt i § 38 d, skaffe sig de oplysninger om sammensætning, egenskaber og virkninger, som er nødvendige for at vurdere, hvilke foranstaltninger der skal træffes for at forebygge sundheds- og miljøskader, som kan hidrøre fra stoffet eller produktet. Producenten eller importøren skal sørge for, at forhandlere og brugere i fornødent omfang får kendskab til stoffets eller produktets egenskaber og virkninger og til eventuelle sikkerhedsforanstaltninger.

Gældende formulering

Stk. 2. Enhver forhandler eller bruger af et kemisk stof eller produkt skal følge de anvisninger, der måtte være givet for forsvarlig omgang med eller anvendelse af stoffet eller produktet.

Stk. 3. Et kemisk stof eller produkt må ikke sælges under omstændigheder, der er egnet til at vildlede brugerne med hensyn til stoffets eller produktets anvendelse eller med hensyn til den risiko, der kan være forbundet med stoffet eller produktet.

Stk. 4. Miljø- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om det i stk. 3 nævnte forbud mod vildledende markedsføring, herunder om, at bestemte udsagn eller angivelser anses for vildledende, og at bestemte oplysninger skal gives i forbindelse med markedsføring af et stof eller produkt. Ministeren kan endvidere fastsætte regler om, at varer, der er omfattet af denne lov, skal være omfattet af det i stk. 3 nævnte forbud.

Lovforslaget

»*Stk. 3.* Produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer skal, forinden de bringes i omsætning, deklareres i overensstemmelse med reglerne herom i lov om produktsikkerhed.«

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 4 og 5.

3. I § 10, stk. 4, der bliver stk. 5, ændres »stk. 3« to steder til: »stk. 4«.

4. Efter § 15 indsættes i *kapitel 3*:

»§ 16. Ved markedsføring i Danmark af produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer, jf. § 3, stk. 4 og 5, skal der ske anmeldelse til Registret for Produkter indeholdende Uønskede Kemiske Stoffer, jf. stk. 2, af produktets handelsnavn, producent/importør samt indhold af uønskede kemiske stoffer efter regler fastsat af miljø- og energiministeren.

Stk. 2. Miljø- og energiministeren opretter et register for produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer, som skal

- 1) varetage den administrative opgave tilknyttet anmeldelsen af produkter med uønskede kemiske stoffer,
- 2) rådgive Folketinget om begrænsningen af uønskede kemiske stoffer samt
- 3) varetage en offentlig tilgængelig informationsdatabase med relevante oplysninger om produkter og deres indhold af uønskede kemiske stoffer og om den statistiske udvikling på området.

Bilag til f. t. l. vedr. kemiske stoffer og produkter

Gældende formulering

Lovforslaget

Stk. 3. Miljø- og energiministeren kan fastsætte regler om, at anmelderen af et produkt indeholdende uønskede kemiske stoffer skal betale et gebyr, som skal anvendes til hel eller delvis dækning af omkostningerne forbundet med de opgaver, som Registret for Produkter indeholdende Uønskede Kemiske Stoffer skal varetage, samt til dækning af omkostninger forbundet med de nærmere undersøgelser, jf. § 17, stk. 3.

§ 17. Miljø- og energiministeren sikrer forbrugerne mulighed for at indberette mistanke om sundhedsfarlig eller miljøskadelig effekt på dagligvareprodukter og sikrer, at alle indberetninger vurderes. Ministeren kan til sikring heraf bestemme, at enhver forhandler af produkter indeholdende uønskede kemiske stoffer til det i § 16 omhandlede register skal indberette henvendelser begrundet i mistanke om sundhedsfarlig eller miljøskadelig effekt af solgte produkters anvendelse, opbevaring eller bortskaffelse.

Stk. 2. Miljø- og energiministeren offentliggør løbende, herunder i elektronisk form, en brugervenlig oversigt over produkter, hvor der er sket indberetning i henhold til stk. 1, med relevante oplysninger om den indberettede mistanke.

Stk. 3. Miljø- og energiministeren foretager en nærmere undersøgelse af de indberettede produkter og iværksætter, hvis undersøgelsen giver anledning hertil, de fornødne anvendelsesbegrænsende foranstaltninger i medfør af lovens kapitel 6.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. oktober 2000.